

บทที่ 3

การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟู

ผู้กระทำความผิดในต่างประเทศ

ในบทนี้จะกล่าวถึงการกำหนดโทษทั่วไป การกำหนดโทษทางเลือกเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยจะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ความหมาย รูปแบบโทษทางเลือกที่มีผลต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ตลอดจนหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หลักเกณฑ์ในการบังคับใช้โทษทางเลือกรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เหมาะสมและแนวทางการนำมาแก้ไขเพิ่มเติมรูปแบบโทษในประเทศไทยหากจะมีการนำมาบังคับใช้ในอนาคตในบทต่อไป

3.1 ประเทศฝรั่งเศส

3.1.1 แนวคิดและวิวัฒนาการกำหนดโทษทางอาญา

โทษทางอาญาในกฎหมายฝรั่งเศสนั้นมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลาทั้งในเรื่องของแนวคิด วัตถุประสงค์ในการลงโทษ ประเภทของโทษ การกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. 1810 มีโทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน นอกจากนี้การลงโทษยังมีลักษณะของการทารุณโหดร้ายด้วยการกระทำทรมานต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการล่ามโซ่ การตีตรวน การตัดข้อมือ รวมทั้งการบังคับให้ทำงาน การเนรเทศ รวมทั้งปัญหาปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้มีการพัฒนาแนวคิดของทฤษฎีการลงโทษทางอาญา และทฤษฎีอาชญาวิทยาในทวีปยุโรปเป็นอย่างมาก โดยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของระบบเสรีนิยมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทำให้มีผลกระทบต่อวิวัฒนาการของระบบการลงโทษในกฎหมายฝรั่งเศสเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรป¹

¹อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม. หน้า 1.

ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้จุดประกายความคิดของการพัฒนาการลงโทษให้มีความเป็นมนุษยธรรมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด คือ ซีซาร์เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี เบคคาเรียได้เขียนหนังสือเรื่อง “อาชญากรรมและการลงโทษ” (Essay on Crimes and Punishment) งานเขียนดังกล่าวเป็นงานเขียนที่มีอิทธิพลสำคัญมากต่อสังคมในยุคปัจจุบันและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนานาอารยประเทศ จนกระทั่งเบคคาเรียได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ในหนังสือ “อาชญากรรมและการลงโทษ” (Essay on Crimes and Punishment) เบคคาเรียได้วางหลักความเสมอภาคของบุคคลตามกฎหมายขึ้น โดยเห็นว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ฉะนั้น ไม่ว่าผู้ใดกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันจะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้บุคคลทุกคนทราบว่าพฤติกรรมประเภทใดเป็นความผิดและมีบทกำหนดโทษ กฎหมายจะต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรที่แจ่มชัดและเข้าใจได้

เบคคาเรีย Beccaria ต่อต้านการลงโทษที่รุนแรงเนื่องจากเห็นว่า การลงโทษที่รุนแรงนั้น นอกจากจะไม่ใช่วิธีที่จะยับยั้งไม่ให้บุคคลกระทำความผิดแล้ว ยังขัดกับความยุติธรรมและสัญญาประชาคมอีกด้วย การลงโทษจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อการลงโทษนั้น ได้สัดส่วน สมเหตุสมผล รวดเร็ว และไม่ขัดต่อหลักมนุษยธรรม ดังนั้น เหตุผลของการลงโทษจึงมีเพียงแก่การป้องกันสังคมและยับยั้งผู้อื่นมิให้ก่ออาชญากรรมเท่านั้น การลงโทษด้วยวิธีที่รุนแรงมีผลปลูกเร้าให้มนุษย์กระทำความผิดอย่างรุนแรงมากกว่าการป้องกัน จึงประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศหนึ่งในทวีปยุโรปที่ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดในการลงโทษของ ซีซาร์เบคคาเรีย มีการออกกฎหมายมาเพื่อยกเลิกการลงโทษที่มีลักษณะของการทรมานทารุณโหดร้าย รัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 28 เมษายน 1832 ได้ยกเลิกการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายโดยตรง คือ การล่ามโซ่ การตีตรวน การตัดข้อมือ และได้ยกเลิกการริบทรัพย์สินทั้งหมดของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นโทษที่ลงควบคู่ไปกับโทษจำคุกนอกจาก ซีซาร์เบคคาเรีย แล้วนักอาชญาวิทยาที่ถือว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษในประเทศฝรั่งเศสในยุคปัจจุบันคือ มาร์ค อังเซล (Marc Ancel) ซึ่งอดีตเคยเป็นผู้พิพากษา และได้พัฒนาแนวคิดของทฤษฎีป้องกันสังคม (Theory of Social Defense) เพิ่มเติมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งทฤษฎีป้องกันสังคมใหม่ ปรัชญาของแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักอาชญาวิทยาและหลักมนุษยธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเห็นว่า การกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาความมีมนุษยธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ การศึกษาการกระทำความผิดและลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิด แนวคิดตามทฤษฎีป้องกัน

สังคมใหม่จึงหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกแต่พยายามหามาตรการลงโทษที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและลักษณะของผู้กระทำความผิดให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

ทฤษฎีป้องกันสังคมใหม่ มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการลงโทษในประเทศฝรั่งเศส การที่ศาลจะพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดในกฎหมายอาญาฝรั่งเศสในปัจจุบันไม่ได้พิจารณาเฉพาะแต่การกระทำความผิด ความร้ายแรงของการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ได้พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดด้วยว่าเป็นอย่างไร เช่น ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 132-24 บัญญัติว่า ภายใต้ข้อจำกัดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ศาลเป็นผู้ลงโทษอาญาและกำหนดโทษโดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับ จะต้องกำหนดโทษปรับโดยคำนึงถึงรายได้และภาระของผู้กระทำความผิดด้วย

ในอดีตกฎหมายอาญาฝรั่งเศสแยกความผิดเป็นเพียง 2 กลุ่ม คือ อาชญากรใหญ่ (le grand criminel) และอาชญากรเล็ก (le petit criminel) โดยมีแนวคิดพื้นฐานในการแบ่งแยกดังกล่าวจากความเสียหายที่อาชญากรก่อขึ้น โดยอาชญากรใหญ่เป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่กระทบกระเทือนรัฐ ดังนั้นโทษที่จะลงแก่อาชญากรใหญ่จึงจะต้องเป็นโทษที่รุนแรงและจะต้องเป็นการลงโทษที่เป็นตัวอย่างเพื่อข่มขู่ให้มีการก่ออาชญากรรมเลียนแบบ แนวคิดในการกำหนดโทษกับอาชญากรใหญ่นี้ น่าจะสอดคล้องกับแนวคิดการลงโทษเพื่อข่มขู่ โดยอาชญากรใหญ่จะมีวิธีพิจารณาคดีโดยเฉพาะ เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่กระทบกระเทือนต่อรัฐ ในทางตรงกันข้ามอาชญากรเล็กเป็นอาชญากรที่กระทบกระเทือนส่วนบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นโทษที่จะลงแก่อาชญากรเล็กจึงเป็นโทษที่เน้นไปทางการแก้ไขปรับปรุงมากกว่าการข่มขู่ แนวคิดในการลงโทษอาชญากรเล็กจึงสอดคล้องกับแนวคิดการลงโทษแบบแก้ไขฟื้นฟู² (Rehabilitation)

3.1.2 ประเภทของความผิดและรูปแบบของโทษทางอาญา

(1) ประเภทของความผิด

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการแบ่งประเภทความผิดอาญาไว้อย่างมีเอกลักษณ์และเป็นระบบเรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดอาญาแบบไตรภาค (Tripartite Classification) โดยแบ่งประเภทความผิดออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน ดังนี้

- 1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes)
- 2) ความผิดมัชฌิมโทษ (Les delits)

²ณรงค์ ใจหาญและคณะ ข (2554). การจัดกลุ่มความผิดและโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย. หน้า 9.

3) ความผิดลหุโทษ (Les contraventions)³

การกำหนดความผิดและโทษเป็นสามกลุ่มนี้ มีแนวคิดมาจากลักษณะความผิดว่าเป็นความผิดต่อรัฐหรือเป็นความผิดต่อปัจเจกชน และการกำหนดกลุ่มความผิดและโทษดังกล่าวย่อมสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการลงโทษ กล่าวคือ ในความผิดต่อรัฐรูปแบบการลงโทษจะเน้นไปที่วัตถุประสงค์ในทางข่มขู่ยับยั้งเพื่อเป็นตัวอย่างมิให้มีการเลียนแบบกระทำความผิดอีก ในขณะที่ความผิดต่อปัจเจกชนรูปแบบการลงโทษจะเน้นวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปรับปรุง ส่วนความผิดลหุโทษเป็นอีกรูปแบบความผิดหนึ่งที่มีความรุนแรงของความผิดน้อย ดังนั้น โทษที่จะลงจึงต้องเป็นโทษที่ไม่รุนแรง จึงเป็นโทษที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิในทรัพย์สิน เช่น โทษปรับ เป็นต้น

(2) รูปแบบของโทษทางอาญา

ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีการแบ่งประเภทของโทษทางอาญาออกเป็นหลายลักษณะโดยไม่ได้พิจารณาเฉพาะแต่การกระทำความผิด ความร้ายแรงของการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ได้พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดด้วย เพื่อให้การลงโทษเหมาะสมกับพฤติกรรมและลักษณะของผู้กระทำความผิดให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยรูปแบบของโทษทางอาญาอาจแบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังนี้⁴

1) โทษอาญาหลัก (Les peines principales)

โทษอาญาหลักเป็นโทษที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานความผิดและศาลใช้โทษอาญาหลักนี้พิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ในแต่ละกลุ่มความผิดก็ล้วนมีโทษหลักทั้งสิ้น เช่น โทษจำคุกเป็นโทษหลักของกลุ่มความผิดอาญารุนแรงหรือความผิดอุกฉุกโทษ โทษจำคุกและโทษปรับตั้งแต่ 3,750 ยูโร เป็นโทษอาญาหลักในความผิดอาญาชั้นกลาง และโทษปรับเป็นโทษอาญาหลักในความผิดลหุโทษ

2) โทษอาญาทางเลือก (Les peines alternatives)

โทษอาญาทางเลือกถูกนำมาใช้เมื่อศาลเห็นสมควรว่าจำเลยไม่ควรได้รับโทษหลัก ศาลอาจนำโทษทางเลือกมาใช้แทนโทษหลักได้ เช่น ในความผิดอาญาโทษชั้นกลางที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิด หากศาลเห็นว่าจำเลยไม่ควรได้รับโทษจำคุก ศาลอาจพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและใช้โทษทางเลือกแทน เช่น โทษการทำงานบริการสาธารณะมาใช้แทนการจำคุก

3) โทษอาญาเสริม (Les peines complementaires)

³ อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม. หน้า 6.

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 16-17.

โทษอาญาเสริมมีอยู่ทุกกลุ่มประเภทความผิด โทษอาญาเสริมแท้จริงแล้วคือ วิธีการเพื่อความปลอดภัย กล่าวคือ ลักษณะของโทษอาญาเสริมเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจมีขึ้นในอนาคตตามกฎหมายฝรั่งเศสให้นิยามว่าโทษอาญาเสริมประกอบด้วย การจำกัดสิทธิของจำเลย การกำหนดหน้าที่ให้จำเลยกระทำ การริบทรัพย์สิน การปิดสถานที่ การโฆษณาคำพิพากษา

(2.1) ความผิดอุกฤษฎ์โทษ

1. โทษหลักสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Les crimes)

ความผิดอุกฤษฎ์โทษ หมายถึง ความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกหรือกักขังตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ไซ้กับผู้ที่กระทำความผิดอาญารุนแรง

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1 ได้บัญญัติเกี่ยวกับโทษสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษไว้ ดังนี้

- 1) จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต
- 2) จำคุกหรือกักขังสามสิบปี
- 3) จำคุกหรือกักขังยี่สิบปี
- 4) จำคุกหรือกักขังสิบห้าปี

โทษจำคุกนั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษทั่วไป ส่วนโทษกักขังนั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษทางการเมือง

นอกจากนี้ เมื่อศาลลงโทษจำคุกหรือกักขังในความผิดอุกฤษฎ์โทษแล้ว ศาลอาจลงโทษปรับ หรือโทษอาญาเสริมอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-10 ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-2 บัญญัติว่า แม้ศาลจะลงโทษจำคุกและกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษแล้ว ก็ไม่ห้ามในการที่จะลงโทษปรับหรือโทษเสริมอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-10

ความผิดอุกฤษฎ์โทษเป็นความผิดที่มีลักษณะการกระทำที่ร้ายแรง ดังนั้นจึงไม่มีโทษทางเลือกหรือโทษแทนที่โทษหลักของความผิดประเภทนี้ได้ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส กำหนดให้โทษเสริมสามารถนำมาใช้กับทุกกลุ่มความผิดดังนั้นจึงสามารถลงโทษเสริมแก่ผู้กระทำความผิดได้แม้จะได้ลงโทษหลักแล้วก็ตาม

2. โทษเสริมสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Les peines complémentaires)

⁵ อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม. หน้า 7.

สำหรับโทษเสริมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-10 นั้น เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา คือ

- 1) การห้าม การริบ การลบล้าง หรือการถอนสิทธิ
- 2) คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ
- 3) คำสั่งห้ามเคลื่อนย้ายหรือการริบวัตถุ สิ่งของ
- 4) การปิดสถานประกอบการ
- 5) การให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาล หรือเผยแพร่โดยสื่อหนังสือพิมพ์หรือวิธีการสื่อสารวิทยุโทรทัศน์⁶

สื่อสารวิทยุโทรทัศน์⁶

(2.2) ความผิดมหัศจรรย์โทษ (Les delits)

การแบ่งประเภทความผิดที่จัดอยู่ในกลุ่มความผิดมหัศจรรย์โทษในกฎหมายฝรั่งเศสนั้น เป็นภาพสะท้อนความผสมผสานและความหลากหลายของแนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์ของการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence) การฟื้นฟูแก้ไข (Rehabilitation) และการกลับคืนเข้าสู่สังคมของผู้กระทำความผิด โทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมหัศจรรย์โทษนั้นใช้ชื่อว่า Les peines correctionnelles ซึ่งมีความหมายของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคมหรืออาจเปรียบเทียบกับคำภาษาอังกฤษว่า Reformative punishment ดังนั้นการกำหนดโทษและลำดับขั้นของโทษที่ใช้สำหรับความผิดมหัศจรรย์โทษจึงมีความหลากหลายและแทนกันได้⁷

ความผิดมหัศจรรย์โทษ หมายถึง ความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ใช้ลงโทษกับผู้กระทำความผิดอาญาชั้นกลาง ประเภทของโทษที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดมหัศจรรย์โทษนั้น มาตรา 131-3 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้บัญญัติเกี่ยวกับโทษสำหรับความผิดมหัศจรรย์โทษไว้ว่า เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดมหัศจรรย์โทษต้องรับโทษ ดังนี้

1. โทษหลักสำหรับความผิดมหัศจรรย์โทษ
 - 1) โทษจำคุก (L'emprisonment)
 - 2) โทษปรับ (L'amende)

โทษปรับถือเป็นโทษหลักประเภทหนึ่งที่สามารถใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดออกฤทธิ์โทษและความผิดมหัศจรรย์โทษที่เป็นบุคคลธรรมดาได้ โดยโทษปรับอาจใช้เป็นโทษแทนโทษจำคุก

⁶แหล่งเดิม. หน้า 9-10.

⁷แหล่งเดิม. หน้า 11.

ได้ในกรณีที่ความผิดที่กระทำเป็นความผิดเล็กน้อย การลงโทษจำคุกระยะสั้นจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้นโทษปรับจึงเป็นโทษทางเลือกประเภทหนึ่งแทนโทษจำคุก⁸

2. โทษทางเลือกสำหรับความผิดมิชฌิมโทษ (Les peines correctionnelles alternatives)

โทษทางเลือก (Les peines alternatives) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าโทษแทนที่ (Les peines complémentaires) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ลงโทษแทนโทษจำคุกระยะสั้น การใช้โทษทางเลือกเป็นโทษแทนที่โทษหลักนั้น โทษทางเลือกสำหรับความผิดมิชฌิมโทษ มีดังนี้

- 1) โทษปรับรายวัน (Le jour-amende)
- 2) โทษให้ทำงานบริการสาธารณะ (Le travail d'intérêt general)
- 3) โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6

การใช้โทษทางเลือกเป็นโทษแทนที่โทษหลักนั้นมีความหมายว่าศาลจะลงโทษหลักพร้อมกับโทษทางเลือกไม่ได้ กล่าวคือศาลจะลงโทษจำคุกหรือปรับพร้อมกับลงโทษทางเลือกไปพร้อมกันไม่ได้¹⁰

โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิด ประมวลกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 131-6 ได้บัญญัติโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดไว้ 11 ประการ ดังนี้¹¹

- (1) การพักใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (2) การห้ามขับขี่ยานพาหนะบางประเภท เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (3) การยกเลิกใบอนุญาตขับขี่และห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตขับขี่ฉบับใหม่ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (4) การริบยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด
- (5) การห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
- (6) การห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาต เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- (7) การริบอาวุธหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในครอบครองของผู้ถูกลงโทษ

⁸ณรงค์ ใจหาญและคณะ ก .เล่มเดิม. หน้า 157.

⁹อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม หน้า 12.

¹⁰แหล่งเดิม. หน้า 17-18.

¹¹อุทัย อาทิวา .เล่มเดิม. หน้า 20-21.

(8) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์กับการห้ามร้องขอใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

(9) การห้ามส่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่นนอกเหนือจากเช็คที่อนุญาตให้ถอนเงินโดยผู้ส่งจ่าย ซึ่งเป็นผู้จ่าย หรือเช็คที่ได้รับการรับรองและแสดงบัตรจ่ายเงินของธนาคาร

(10) การริบสิ่งของที่มีไว้หรือมีความมุ่งหมายที่จะใช้กระทำความผิดหรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด ใดๆก็ตามการริบสิ่งของดังกล่าวไม่อาจกระทำได้อหากเป็นความผิด มัชฌิมโทษเกี่ยวกับการพิมพ์

(11) การห้ามประกอบกิจกรรมทางวิชาชีพหรือสังคม เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

3. โทษเสริมสำหรับความผิดมัชฌิมโทษ¹²

สำหรับโทษเสริมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 131-10 มีดังนี้

- 1) การห้าม การริบ การลบล้างหรือการถอนสิทธิ
- 2) คำสั่งให้รักษาพยาบาล หรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ
- 3) ห้ามเคลื่อนย้ายหรือริบวัตถุสิ่งของ
- 4) ปิดสถานประกอบการ
- 5) ให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาลหรือเผยแพร่โดยสื่อหนังสือพิมพ์หรือวิธีการ

สื่อสารทางวิทยุโทรทัศน์

โทษอาญาเสริมนี้เป็นโทษที่ศาลสามารถกำหนดได้ในทุกกลุ่มความผิด แม้ศาลจะลงโทษหลักหรือโทษทางเลือกแล้ว ศาลก็อาจลงโทษเสริมไปพร้อมกับโทษหลักหรือโทษทางเลือกนั้นได้

(2.3) ความผิดลหุโทษ (Penalties for petty offences)

ความผิดลหุโทษ หมายถึง ความผิดอาญาที่มีโทษปรับ หรือโทษจำคุกตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น การขับขี้อักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย หรือการฝ่าฝืนกฎจราจร เป็นต้น

ความผิดลหุโทษตามกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมีวินัยของส่วนรวมหรือเพื่อสนับสนุนการปราบปรามที่รวดเร็วที่สุดและรักษาความมั่นคงของการบริหารราชการที่ดีของประเทศดังที่ Ortolan กล่าวไว้ว่าความผิดลหุโทษไม่ใช่เรื่องของการปราบปรามการละเมิดโดยตรงที่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น แต่เป็นเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยเกี่ยวกับความประพฤติประจำวันของผู้ใช้บริการสาธารณะ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษสถานเบา

¹²แหล่งเดิม.หน้า 21.

และไม่นำไปสู่การดำเนินของศีลธรรม หากผู้กระทำความผิดใส่ใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการที่วางไว้สำหรับการอยู่ร่วมกันของสังคม ก็จะไม่ถูกลงโทษ¹³

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กน้อย มีลักษณะสำคัญคือเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา บุคคลผู้กระทำความผิดลหุโทษอาจจะต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนา ดังนั้นเพื่อให้โทษสอดคล้องกับลักษณะความไม่รุนแรงของความผิดกฎหมายฝรั่งเศสจึงไม่มีการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดลหุโทษไว้¹⁴ เช่น การไม่ติดป้ายต่ออายุทะเบียนรถยนต์ เป็นต้น

1. โทษหลักสำหรับความผิดลหุโทษ

โทษหลักของความผิดอาญาลหุโทษคือโทษปรับและโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-14

1) โทษปรับ สำหรับโทษปรับได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-13 ซึ่งได้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับของโทษปรับตามลำดับชั้น โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับคือ

- (1) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 1
- (2) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สอง
- (3) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สาม
- (4) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สี่
- (5) ปรับไม่เกิน 1500 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ห้า

2) โทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ มาตรา 131-14 บัญญัติว่าสำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ห้านั้นศาลอาจลงโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิอีกด้วยดังต่อไปนี้¹⁵

(1) การพักใบอนุญาตขับขี่ ที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีการพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่มีไซอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ

(2) การห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะของผู้ต้องโทษคันหนึ่งหรือหลายคันเป็นระยะเวลาไม่เกินหกเดือน

(3) การริบอาวุธชั้นหนึ่งชั้นใดหรือหลายชั้นซึ่งผู้ต้องโทษเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีอำนาจใช้

(4) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์พร้อมทั้งการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

¹³แหล่งเดิม. หน้า 22.

¹⁴ณรงค์ ใจหาญและคณะ ข. เล่มเดิม. หน้า 16.

¹⁵อุทัย อาทิวา. เล่มเดิม. หน้า 25.

(5) การห้ามส่งจ่ายเช็คมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีเว้นแต่เป็นการส่งจ่ายเช็คเพื่อถอนเงินในบัญชีจากธนาคาร หรือเป็นเช็คที่ได้รับการรับรองและใช้เป็นบัตรชำระเงิน

(6) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด

มาตรา 131-16 ในกรณีที่ถูกลงโทษความผิดลหุโทษใด หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา อาจจะถูกลงโทษเสริมดังต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้¹⁶

2. โทษเสริมสำหรับความผิดลหุโทษ

1) การพักใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 ปีการพักใบอนุญาตขับขี่อาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะซึ่งมีไซ้แอนเนื่องมาจากการประกอบอาชีพเว้นแต่กฎหมายกระทรวงไม่มีข้อจำกัดเช่นนั้น

2) ห้ามยึดหรือพักพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาตเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) ริบอาวุธอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างซึ่งผู้ต้องโทษเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีอำนาจใช้

4) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์พร้อมทั้งการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

5) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิดหรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด

6) การห้ามขับขี่ยานยนต์ทางบกบางประเภท รวมทั้งยานยนต์ทางบกซึ่งไม่ต้องมีใบอนุญาตขับขี่ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

7) หน้าที่ที่จะต้องแจ้งเข้ารับการอบรมเพื่อความสำนึกถึงความปลอดภัยบนทางหลวงจนสำเร็จหลักสูตรด้วยค่าใช้จ่ายของตนเอง

ทั้งนี้ เมื่อศาลลงโทษเสริมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังกล่าวข้างต้นประการหนึ่งประการใดแล้ว ศาลจะลงโทษเสริมอย่างเดียวโดยไม่ลงโทษหลักก็ได้

จะเห็นได้ว่า โทษในความผิดอุกฤษฏ์โทษ ศาลต้องกำหนดโทษหลักแก่ผู้กระทำความผิดและอาจมีการกำหนดโทษเสริมควบคู่ไปด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยในความผิดอุกฤษฏ์โทษกฎหมายจะไม่ให้ศาลใช้โทษทางเลือก ทั้งนี้เพราะความผิดอุกฤษฏ์โทษนี้เป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงกระทบต่อความปลอดภัยของสังคมอย่างมาก ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงควรใช้โทษที่มีระดับความรุนแรงเพียงพอที่จะให้มีผลเป็นข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดและบุคคลใน

¹⁶แหล่งเดิม.หน้า 26.

สังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายส่วนโทษทางเลือกนั้น ไม่อาจนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในลักษณะอุกอาจและร้ายแรง ในการลงโทษทางเลือกแทนโทษหลักนั้น ศาลต้องคำนึงถึงหลักการลงโทษที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญของแนวคิดในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

3.1.3 แนวคิดของการกำหนดโทษทางเลือกเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การกำหนดโทษในประเทศฝรั่งเศสนั้นได้พัฒนามาจากการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้สาสมกับการกระทำที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้นซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ยับยั้งข่มขู่มิให้ประชาชนกระทำความผิด รวมทั้งการกักขังผู้กระทำความผิดออกจากสังคมในระยะเวลาที่เหมาะสม แต่ปัจจุบันวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้เปลี่ยนไปในทิศทางเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสที่ได้กล่าวไว้ว่า “การลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพนั้นยอมรับได้ไม่ใช่เพียงเพื่อการป้องกันสังคมและเพื่อการลงโทษผู้ถูกศาลพิพากษา แต่ยังเป็นไปเพื่อการปรับปรุงแก้ไขบุคคลเหล่านี้และเตรียมการให้พวกเขาสำหรับการกลับเข้าสู่สังคม” หลักการของตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสที่วางไว้นี้สะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ยอมรับนับถือในประเทศฝรั่งเศสเป็นอย่างดี กล่าวคือ การป้องกันสังคม การลงโทษคนกระทำความผิด และการปรับปรุงแก้ไขและการเตรียมการให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม¹⁷ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รูปแบบและระยะเวลาการลงโทษจึงจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงทาง “อัตตวิสัย” (Subjective) ของผู้กระทำความผิดแต่ละคนเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดรูปแบบและระยะเวลาการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การลงโทษทางอาญาเกิดความเป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แนวทางในการกำหนดโทษของศาลฝรั่งเศสจึงให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษทางอาญาไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “การลงโทษที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิด” (Personnalisation des peines)¹⁸ หมายถึง ศาลกำหนดโทษต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดได้โดยพิจารณาจากสาเหตุทางอัตตวิสัยของผู้กระทำความผิดแต่ละคน แต่อย่างไรก็ตามห้ามมิให้ศาลกำหนดสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งต่อมาเมื่อมีการใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้กำหนดโทษขั้นต่ำอีกต่อไป

¹⁷ ปกป้อง ศรีสนิท.(2550). การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน. หน้า 34.

¹⁸ ณรงค์ ใจหาญและคณะ ข. เล่มเดิม. หน้า 188.

นอกจากนี้ ในประเทศฝรั่งเศสยังได้ประสบปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ เช่นเดียวกับนานาประเทศ จึงได้มีการรณรงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญา โดยเห็นว่ามิใช่หน้าที่ของรัฐเท่านั้นแต่เป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม ดังนั้น จึงพยายามคิดค้นหารูปแบบของโทษทางเลือกแทนที่การจำคุกระยะสั้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยง่าย ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ในการลงโทษในประเทศฝรั่งเศสได้เปลี่ยนไปในทิศทางเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขให้เป็นคนดีไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยจะเห็นได้จากรูปแบบของโทษทางอาญามีหลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้โทษประเภทนี้ในการลงโทษแทนที่โทษจำคุกระยะสั้นและเพื่อให้ศาลได้เลือกกำหนดโทษผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษดังกล่าวและเหมาะสมกับลักษณะการกระทำความผิดแต่ละคดีไป เพื่อให้การลงโทษนั้นมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้ ส่วนการกำหนดโทษจำคุกก็จะใช้กับผู้กระทำความผิดร้ายแรงและมีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น เมื่อศาลมีทางเลือกในการลงโทษผู้กระทำความผิดมากขึ้นปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำก็จะลดน้อยลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 วัตถุประสงค์ของโทษทางเลือก

โทษทางเลือกมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ลงโทษแทนโทษจำคุกระยะสั้น การใช้โทษทางเลือกเป็นโทษแทนที่โทษหลักนั้น ศาลจะลงโทษหลักพร้อมกับโทษทางเลือกไม่ได้ กล่าวคือศาลจะลงโทษจำคุกหรือปรับพร้อมกับลงโทษทางเลือกไม่ได้ โดยโทษทางเลือกจะบังคับใช้กับโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมีขมขมิโทษเท่านั้นซึ่งใช้ชื่อว่า Les peines correctionnellesซึ่งมีความหมายของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคมหรืออาจเปรียบเทียบกับคำภาษาอังกฤษว่า Reformative punishment

โทษทางเลือกหรือโทษแทนที่ (Les peines alternative/Les peines de substitution) จะปรากฏอยู่ในความผิดมีขมขมิโทษโทษทางเลือกหรือโทษแทนที่นี้ (Les peines alternative/Les peines de substitution) จะไม่นำไปใช้ในความผิดอุกฤษฏ์โทษเนื่องจากการกระทำความผิดที่ร้ายแรงกระทบต่อความปลอดภัยของสังคมอย่างมากจึงจำเป็นต้องใช้โทษที่รุนแรงต่อผู้กระทำความผิดเพื่อให้มีผลเป็นข่มขู่ยังผู้กระทำความผิดและบุคคลในสังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

จากการศึกษาถึงการลงโทษตามกฎหมายฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่าการลงโทษจะมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดรวมทั้งการป้องกันสังคมเป็นสำคัญ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสาเหตุของการกระทำความผิดตลอดจนบุคลิกลักษณะอุปนิสัยของผู้กระทำความผิดแต่ละรายมากกว่าที่จะลงโทษเพื่อให้สาสมกับความผิดเหมือนแต่ก่อน ทำให้การลงโทษมีความยืดหยุ่นโดยให้อยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาได้อย่างเต็มที่ในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้อง

กับหลักการพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อใช้ประกอบการลงโทษ

แต่อย่างไรก็ตาม ในการลงโทษเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้ กฎหมายฝรั่งเศสได้บัญญัติให้บังคับใช้โทษทางเลือกในความผิดมิชฌิมโทษหรือในการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในความผิดร้ายแรงยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้โทษที่มีความมุ่งหมายในการปราบปรามอาชญากรรมอยู่บ้าง ลักษณะของโทษจึงเป็นไปเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือตัดโอกาสผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดที่ร้ายแรงนั้นอีก โทษทางเลือกจึงไม่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดร้ายแรงหรือในความผิดอุกฤษฏ์โทษ

3.1.5 รูปแบบของโทษทางเลือก

โทษทางเลือกหรือโทษแทนที่ (Les peines alternative/Les peines de substitution) จะปรากฏอยู่ในความผิดมิชฌิมโทษประเภทเดียว โทษทางเลือกหรือโทษแทนที่นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ลงโทษแทนโทษจำคุกระยะสั้น โดยจะไม่นำไปใช้ในความผิดอุกฤษฏ์โทษและความผิดลหุโทษ เนื่องจากการกระทำความผิดที่ร้ายแรงกระทบต่อความปลอดภัยของสังคมอย่างมาก ซึ่งการใช้โทษทางเลือกเป็นโทษแทนที่โทษหลักนั้นมีความหมายว่าศาลจะลงโทษหลักพร้อมกับโทษทางเลือกไม่ได้ กล่าวคือศาลจะลงโทษจำคุกหรือปรับพร้อมกับลงโทษทางเลือกไปพร้อมกันไม่ได้

รูปแบบของโทษทางเลือกมี 3 ประเภทดังนี้

1. โทษปรับรายวัน (Le jour-amende)
2. โทษให้ทำงานบริการสาธารณะ (Le travail d'interet general)
3. โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6

โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิด ประมวลกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 131-6 ได้บัญญัติโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดไว้ 11 ประการ ดังนี้

- (1) การพักใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (2) การห้ามขับจักรยานพาหนะบางประเภท เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (3) การยกเลิกใบอนุญาตขับขี่และห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตขับขี่ฉบับใหม่ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (4) การริบยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด
- (5) การห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
- (6) การห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาต เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

(7) การริบอาวุธหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในครอบครองของผู้ถูกลงโทษ

(8) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์กับการห้ามร้องขอใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

(9) การห้ามส่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่นนอกเหนือจากเช็คที่อนุญาตให้ถอนเงินโดยผู้ส่งจ่าย ซึ่งเป็นผู้จ่าย หรือเช็คที่ได้รับการรับรองและแสดงบัตรจ่ายเงินของธนาคาร

(10) การริบสิ่งของที่มีไว้หรือมีความมุ่งหมายที่จะใช้กระทำความผิดหรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด ใดๆก็ตามการริบสิ่งของดังกล่าวไม่อาจกระทำได้อหากเป็นความผิด มัชฌิมโทษเกี่ยวกับการพิมพ์

(11) การห้ามประกอบกิจกรรมทางวิชาชีพหรือสังคม เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

จากการศึกษาโครงสร้างระบบการลงโทษตามกฎหมายฝรั่งเศสแล้วพบว่า กฎหมายฝรั่งเศสมีรูปแบบโทษทางเลือกที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากมีการนำรูปแบบการลงโทษทางเลือกดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการบังคับใช้เป็นโทษทางเลือกในระบบการลงโทษในประเทศไทยซึ่งน่าจะทำให้การลงโทษ สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอันมีความเหมาะสมกับการกระทำ และลักษณะผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป ทั้งยังเป็นการช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งเป็น ปัญหาที่จำเป็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

3.2 ประเทศอังกฤษ

3.2.1 แนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญา

ประเทศอังกฤษมีแนวคิดและทิศทางในการปฏิบัติที่มองความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการยุติธรรม สังคม แนวคิดใหม่ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นวงจรเชื่อมโยง สัมพันธ์กันเป็นกระบวนการที่สามารถลดปริมาณคดีอาญาและปกป้องคุ้มครองสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล¹⁹ แนวคิดในการกำหนดโทษของประเทศอังกฤษนั้น ได้พัฒนาการ ตามวัตถุประสงค์การลงโทษซึ่งประกอบด้วยความประสงค์ที่จะลดอาชญากรรม เพื่อป้องกันสังคม เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและสังคมให้ปลอดภัยจาก ผู้ที่เสี่ยงในการก่อให้เกิดการกระทำความผิด โดยมีแนวคิดของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดใน

¹⁹ธานี วรภัทร์.(2550). การบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย. หน้า 25-26.

ชุมชน ซึ่งเป็นการเน้นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปรับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด²⁰

สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนจะมีหลักการเป็นพิเศษที่ว่า “ป้องกันดีกว่าเยียวยา” วิธีการแก้ไขผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ที่มีลักษณะต่อต้านสังคมจะต้องใช้กระบวนการทางสังคมเข้ามาแก้ไขเยียวยา อันจะส่งผลดีต่อการป้องกันการกระทำความผิดจากผู้เยาว์ได้ กระบวนการที่นำผู้เยาว์เข้าสู่ที่คุมขังต้องเป็นหนทางสุดท้ายที่จะนำมาใช้ พยายามที่จะใช้มาตรการให้การศึกษาอบรมหรือการปรับปรุงพฤติกรรมเสียก่อน²¹

3.2.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา

หลักเกณฑ์การลงโทษของศาลในปัจจุบันมีด้วยกันสามฉบับคือ²²

1) Criminal Justice Act 1991 กฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนด

โทษของศาลโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาว่าโทษร้ายแรงควรได้รับการลงโทษร้ายแรงตามสัดส่วน

2) The Power of Criminal Courts (sentencing) Act 2000 เป็นกฎหมายที่

ประมวลมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอาญาให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้การบังคับโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิดและผู้กระทำความผิดและในท้ายที่สุดมีการปรับปรุงกระบวนการกำหนดโทษฉบับล่าสุด ซึ่งมีการแก้ไขหลักเกณฑ์การลงโทษและดุลพินิจในการกำหนดโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายสองฉบับ และมีผลใช้ทั่วราชอาณาจักรโดยขยายหลักเกณฑ์บางเรื่องไปใช้กับความผิดในไอแลนด์เหนือและสกอตแลนด์ด้วย

3) The Criminal Justice Act 2003 (CJA2003) ถือเป็นกฎหมายหลักที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในการกำหนดโทษที่มีในอังกฤษ โดยมีแนวทางของการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายหรือที่กระทำความผิดที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง ดังนั้นหากเป็นกรณีดังกล่าวการจำกัดเสรีภาพโดยการกักขังหรือจำคุกจึงต้องเข้มงวดกว่าเดิม

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ขั้นตอนการวินิจฉัยความผิดจะแยกออกจากขั้นตอนการกำหนดโทษโดยเด็ดขาด เนื่องจากมีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่เรียกกันว่า ระบบกล่าวหา (Accusation System) โดยมีการค้นหาความ

²⁰ จูดีมา ประเสริฐ. (2553). การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ. หน้า 25.

²¹ ธานี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 28.

²² พรรณิภา พลศิลป์. (2553). มาตรการเสริมโทษทางอาญา : ศึกษากรณีการให้ทำงานบริการสังคม.

จริงแบบต่อสู้คดีหรือระบบคู่ปรปักษ์ (Adversary System or Fight Theory) กล่าวคือ คู่ความทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงและต่างมีฐานะเท่าเทียมกันในศาล ซึ่งการต่อสู้กันระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในคดี โดยแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาล ซึ่งศาลจะวางตัวเป็นกลางไม่มีบทบาทมากนักในการค้นหาความจริงในคดี ดังนั้นโอกาสที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยจะเข้าสู่การพิจารณาและปรากฏในสำนวนคดีนั้นจึงมีอยู่น้อยมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องแยกขั้นตอนการกำหนดโทษออกจากขั้นตอนการวินิจฉัยความผิด เพื่อจะทำให้ศาลไม่ถูกผูกมัดที่จะต้องวางตัวเป็นกลางในระหว่างดำเนินการกำหนดโทษ

นอกจากนี้ยังทำให้ศาลมีอิสระในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยได้อย่างเต็มที่และสะดวกยิ่งขึ้น โดยศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติไปทำการสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยได้ เช่น ประวัติการกระทำความผิด (Prior Convictions) ประวัติการศึกษา (Education History) ประวัติการทำงาน (Employment History) ประวัติทางครอบครัวและภูมิหลังทางสังคม (Family and Social Background) สภาพทางร่างกายและสภาวะแห่งจิต (Physical and Mental Condition) หรืออาชีพและอุปนิสัย (Occupational Personal Habit) รวมทั้งข้อมูลอื่นๆ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดโทษ เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลต่างๆ ศาลจะนำไปใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลยให้เหมาะสมกับความผิดและตัวจำเลยเป็นรายๆ ไป²³

นโยบายในการกำหนดโทษของอังกฤษพื้นฐานในการกำหนดโทษนั้น ตั้งอยู่บนหลักการที่สำคัญสามประการคือ เสมอภาค เป็นธรรม และยุติธรรม²⁴

หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมในการกำหนดโทษในความผิดที่กระทำในลักษณะเดียวกัน และไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งได้กำหนดไว้ชัดเจนใน Criminal Justice Act 1991 อย่างไรก็ดี ได้มีแนวคิดที่เพิ่มเติมว่าผู้กระทำความผิดบางประเภทอาจได้รับโทษที่มีลักษณะแตกต่างจากผู้กระทำความผิดโดยทั่วไปได้ แม้ว่าได้กระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน เช่น ผู้กระทำความผิดที่มีจิตผิดปกติ เป็นต้น นอกจากนี้ในความผิดบางลักษณะที่กระทำต่อ ผู้หญิง เด็ก หรือคนพิการ ผู้กระทำความผิดอาจได้รับโทษสูงขึ้นกว่าการกระทำต่อบุคคลโดยทั่วไปได้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในCriminal Justice Act 2003 (CJA2003) เป็นต้น

ส่วนการลงโทษที่เป็นธรรมนั้น พิจารณาจากการใช้โทษทางอาญาต่อการกระทำความผิดและต่อผู้กระทำความผิด และจำนวนโทษที่กำหนดให้แก่ผู้กระทำความผิดมีอย่างไร ซึ่งศาลจะต้องใช้โทษอย่างเป็นธรรมและกำหนดโทษในทำนองเดียวกันอย่างเป็นแบบแผนเดียวกัน

²³อุทิศ สุภาพ. เล่มเดิม. หน้า 11.

²⁴ณรงค์ ใจหาญและคณะ. เล่มเดิม. หน้า 75- 77.

ดังนั้น การลงโทษที่เป็นธรรมและยุติธรรมจึงเป็นหลักการที่สำคัญที่กฎหมายอังกฤษได้นำมาใช้ และนำไปสู่การลงโทษที่ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่ว่าได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด (Proportionate) มีความสม่ำเสมอ (Consistent) มีความเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ (Improper Discrimination) สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (Human Right) มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ (Transparent)

การลงโทษที่ยุติธรรมพิจารณาจากความเป็นธรรมของทุกกลุ่มของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และประโยชน์ต่อสังคมในภาพรวม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะถือว่ายุติธรรมหรือไม่ อาจแยกได้โดยการลงโทษโดยพื้นฐานของหลักการลงโทษเพื่อทดแทน ซึ่งพิจารณาการลงโทษที่เป็นธรรมโดยพิจารณาจากสัดส่วนที่เป็นธรรมในการที่ผู้หนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม ซึ่งเป็นคนละพื้นฐานของการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมตามแนวคิดทฤษฎีอรรถประโยชน์สูงสุด (Utilitarianism) ซึ่งมีแนวคิดในการลงโทษเพื่อป้องกันการกระทำความผิด โดยการข่มขู่ (Deterrence) หรือการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) หรือการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapacitation) ซึ่งทฤษฎีหลังนี้มีความเชื่อว่าบุคคลต้องการความพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ดังนั้นหากจะใช้มาตรการทางสังคมและการลงโทษเพื่อก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้กระทำความผิดมากกว่าการก่อให้เกิดอาชญากรรมแล้ว บุคคลนั้นจะไม่กระทำความผิด

ดังนั้น การพิจารณาความยุติธรรมในการลงโทษจึงไม่อาจตัดสินได้จากแนวคิดในการลงโทษทั้งสองทฤษฎีได้แต่เพียงอย่างเดียว แต่ในอังกฤษนั้นได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีทัศน์ทวิวิทยาสมัยใหม่ (New Penology) และแนวคิดในเรื่องเสรีภาพในการดำเนินธุรกิจในระบบทุนนิยม ความเป็นปัจเจกชนนิยม ความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม และความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์มาเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงแนวทางการกำหนดโทษของอังกฤษประกอบด้วย

สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีทัศน์ทวิวิทยาสมัยใหม่ (New Penology) ซึ่งมีพื้นฐานในการบริหารงานยุติธรรมโดยการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีและสถิติ เพื่อนำมาบริหารจัดการความเสี่ยงของสังคมต่อความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดของกลุ่มผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมสูง สาระของแนวความคิดนี้เน้นการควบคุมมิให้เกิดความเสี่ยงในการก่ออาชญากรรม และใช้เทคโนโลยีในการควบคุมผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ การแยกผู้กระทำความผิด จึงแยกจากกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการก่ออาชญากรรมมากกว่าการแยกประเภทของผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาสาเหตุของการกระทำความผิดเหมือนแนวทางเดิม

ดังนั้น ผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงจึงพิจารณาจากข้อมูลของตัวผู้กระทำความผิด และแนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งต้องพิจารณาจากประวัติของผู้นั้น การสืบเสาะและ

รายงานของพนักงานคุมประพฤติประกอบกัน ด้วยเหตุนี้การบริหารงานเพื่อควบคุมผู้กระทำ ความผิดจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสี่งของบุคคลที่จะกระทำความผิดต่อสังคม และหากผู้ นั้นไม่มีอันตรายต่อสังคมก็สามารถควบคุมผู้นั้นในชุมชนได้ โดยใช้วิธีการทางเทคโนโลยีมาเพื่อบำบัด และใช้มาตรการควบคุมในเรือนจำหรือการควบคุมพฤติกรรมของผู้นั้นมิให้ก่อให้เกิดการกระทำ ความผิดซ้ำขึ้นในสังคม และจะใช้มาตรการควบคุมจนกว่าผู้นั้นจะไม่ก่ออันตรายแก่สังคม

แนวคิดในการลงโทษโดยพิจารณาถึงความเสี่งของผู้กระทำความผิดในการก่อให้เกิด อันตรายแก่สังคมนี้ ทำให้ CJA2003กำหนดมาตรการให้ศาลออกคำสั่งหรือใช้มาตรการทางอาญา เพื่อดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่งในการก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมเพื่อให้ผู้นั้น อยู่ใน ความควบคุมและมีมาตรการอื่น ๆ เพื่อใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ เช่น การ ควบคุมการเดินทางของผู้กระทำความผิดฐานค้าหญิงและเด็กและเน้นการลงโทษจำคุกและกักขัง เป็นหลัก มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บันทึกประวัติการกระทำความผิดระดับชาติ เพื่อติดตาม ประวัติของผู้ที่เป็นอันตรายและมีแนวโน้มในการกระทำความผิด เป็นต้น ดังนั้น แนวคิดในการ กำหนดโทษของอังกฤษในปัจจุบัน โดยเฉพาะในCJA2003 จึงเน้นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัย จากการกระทำ ความที่ร้ายแรงและผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ซึ่งตรงกับแนวคิดในทฤษฎี ธรรมดาประโยชน์สูงสุด (Utilitarianism) ในด้านเน้นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมและการ ลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด โดยถือความปลอดภัยของสังคมเป็นหลักและใช้ มาตรการควบคุมประกอบกับการออกคำสั่งเพื่อให้ปรับปรุงพฤติกรรม หรือห้ามกระทำการ บางอย่างที่เป็นอันตราย และเพื่อควบคุมอาชญากรรมมากขึ้น ²⁵โดยเน้นวัตถุประสงค์ของการ ลงโทษตามที่กำหนดไว้ในCJA2003s.142(1) 5 ประการ ²⁶ คือ

- 1) ลงโทษผู้กระทำความผิด
- 2) ลดจำนวนอาชญากรรม
- 3) แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด
- 4) ป้องกันสังคม
- 5) เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

3.2.3 แนวคิดในการกำหนดโทษทางเลือกเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

ในการพิจารณาของศาลเพื่อให้ได้คนผิดจริง ๆ เท่านั้นมาลงโทษ อันจะยังให้เกิดความ ยุติธรรมและเพื่อนำโทษที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดนั้น ๆ ที่สังคมต้องการ ลดสถิติ

²⁵ พรณิภา พลศิลป์. เล่มเดิม. หน้า 53.

²⁶ ณรงค์ ใจหาญและคณะ ก. เล่มเดิม. หน้า 102.

อาชญากรรมได้ ศาลจะกำหนดโทษอย่างไรจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพกับความผิดที่เกิดขึ้น การเลือกใช้โทษที่ถูกต้องเหมาะสมกับความผิดที่กระทำจะเป็นส่วนหนึ่งอันสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งในขณะนี้คนในสังคมของอังกฤษยังเชื่อว่าวิธีการลงโทษที่ใช้อยู่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เช่น บุคคลที่ทำความผิดไม่ได้รับโทษที่สาสมหรือได้รับโทษน้อยเกินไป ยังไม่มีความชัดเจนในการใช้อำนาจศาล ส่วนนี้ทำให้ประชาชนไม่มั่นใจในระบบ เป้าหมายที่สำคัญของรัฐที่พยายามให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติคือการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และการก่อตั้งคณะกรรมการพิจารณาโทษ Sentencing Guideline Council โดยมีการใช้ระบบการลงโทษทางเลือก กล่าวคือ การลงโทษโดยสังคมซึ่งเป็นการลงโทษแนวใหม่²⁷

พัฒนาการของการกำหนดโทษตามกฎหมายอังกฤษหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีแนวคิดในการลงโทษตามกฎหมายอังกฤษเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) ผู้กระทำความผิดจึงต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟู ดังนั้นจึงมีมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎหมายในเรื่องการบำบัดฟื้นฟูในชุมชน (Community Punishment) เพื่อนำเข้ามาใช้เป็นทางเลือกในการหลีกเลี่ยงไม่ลงโทษจำคุกหรือกักขัง และมีการพัฒนากระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962²⁸ การลงโทษในชุมชนเป็นการลงโทษที่มีชื่ออยู่ในประเทศอังกฤษ ซึ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปรับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ซึ่งแต่เดิมการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยใช้ชุมชนบำบัดนี้ จะปรากฏอยู่ในรูปแบบของการใช้คำสั่งคุมประพฤติ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนจากคำสั่งคุมประพฤติ มาเป็น “คำสั่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยชุมชน” (community rehabilitation order)²⁹

3.2.4 รูปแบบของโทษทางเลือก

รูปแบบของโทษตามCJA1991, PCC(S) A2000 และ Criminal Justice and Court Service Act 1991 และ The Criminal Justice Act 2003 (CJA2003) มีลักษณะเป็นโทษทางเลือกที่มีผลเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกัน แต่สำหรับ The Criminal Justice Act 2003 (CJA2003) จะเน้นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำที่ร้ายแรงและผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายมากขึ้น

1. รูปแบบของโทษทางเลือกตาม CJA1991, PCC(S) A2000 และ Criminal Justice and Court Service Act 1991

²⁷ธานี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 29.

²⁸พรณิภา พลศิลป์. เล่มเดิม. หน้า 54.

²⁹ฐิติมา ประเสริฐ.(2553). การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ. หน้า 25.

รูปแบบของโทษตาม CJA1991, PCC(S) A2000 และ Criminal Justice and Court Service Act 1991 นั้นมีหลากหลายประเภท ซึ่งผู้เขียนจะขอกล่าวถึงโทษที่มีลักษณะเป็นโทษทางเลือกที่มีผลเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้

1) การควบคุมและสั่งให้ฝึกอบรม (Detention and training order)

เป็นมาตรการในการกักขังผู้กระทำความผิดที่มีอายุระหว่าง 12- 17 ปี ซึ่งได้กระทำความผิดที่อาจลงโทษจำคุกได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรการนี้ผู้ต้องคำพิพากษาต้องถูกกักขังในสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด เป็นเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาในคำพิพากษาและในครึ่งหลังผู้นั้นจะต้องอยู่ภายใต้การแนะนำในด้านการคุมประพฤติ โดยมีหลักเกณฑ์ในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก แต่ไม่มีความจำเป็นต้องนำไปจำคุกในเรือนจำ

2) การควบคุมภายใต้ PCC(S)A 2000, s. 91

การควบคุมภายใต้ PCC(S)A 2000, s. 91 นี้ใช้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 10 -17 ปี ซึ่งได้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 14 ปีหรือโทษหนักกว่านั้น ยกเว้นความผิดฐานฆ่าคน การคุมขังในกรณีนี้เป็นการขังในสถานที่ที่ Home Office กำหนด ซึ่งอาจเป็นสถานที่คุมขังในที่ราชการส่วนท้องถิ่นดูแลหรือคุมขังในบ้านของผู้ถูกคุมขังเองและผู้ถูกคุมขังจะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับที่กำหนดเช่นเดียวกับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษจำคุก

3) คำสั่งให้ฟื้นฟูในชุมชน (Community Rehabilitation Order)

เป็นมาตรการที่ผู้ได้รับคำสั่งต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของเจ้าพนักงานคุมประพฤติภายในเวลาที่ศาลกำหนด เช่น การกำหนดเรื่องสถานที่อยู่ การต้องไปบำบัดรักษา โดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนแต่ไม่เกินสามปี ใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และใช้ได้กับความผิดทุกประเภท ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย หรือไม่สามารลงโทษจำคุกได้ตามที่กำหนดไว้ใน PCC(S)A 2000 มาตรา 109-111

การที่จะใช้มาตรการนี้ผู้กระทำความผิดต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ และเป็นมาตรการที่เหมาะสมในพื้นที่ผู้กระทำความผิด อีกทั้งเป็นการป้องกันสังคมไม่ให้ต้องเสียหายจากผู้กระทำความผิดนั้น ทั้งนี้ศาลต้องพิจารณาความเหมาะสมในการใช้มาตรการนี้จากรายงานสืบเสาะและพิจารณาโดยเปิดเผยในศาล การปฏิบัติตามมาตรการนี้ พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ดูแลในการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่ง และมีเงื่อนไขให้ศาลสั่งไว้ในคำสั่งลงโทษในชุมชน 5 ประการคือ กำหนดที่อยู่ กำหนดให้ต้องกระทำกรอย่างใดตามที่กำหนด ให้เข้ามารายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติ ให้เข้าบำบัดรักษาทางจิต และให้เข้าบำบัดรักษาแอลกอฮอล์

4) คำสั่งให้ลงโทษโดยชุมชน (Community Punishment Order)

มาตรการนี้นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ซึ่งได้กระทำความผิดที่สามารถลงโทษจำคุกทุกคดี ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนตามกฎหมายและไม่เข้าเงื่อนไขมาตรา 109-111 ของ PCC(S)A 2000 ในกรณีที่ผู้ผู้นั้นฝ่าฝืนคำสั่งให้ลงโทษชุมชนอาจถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจให้ทำงานสาธารณะอย่างอื่น หรือรับโทษจำคุกในความผิดที่ได้กระทำความผิดระหว่างที่ทำงานบริการสาธารณะเพื่อชุมชนนั้น

5) คำสั่งให้ฟื้นฟูและลงโทษโดยชุมชน (Community Punishment and Rehabilitation Order) มาตรา 35 ของ PCC(S)A 2000 ให้ผู้ที่ได้รับคำสั่งจะต้องอยู่ในควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติและจะต้องทำงานบริการสาธารณะในชุมชน คำสั่งนี้ศาลนำมาใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุก ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมายและไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา 109-111 ของ PCC(S)A 2000 คำสั่งนี้ศาลอาจสั่งให้มีการคุมประพฤติได้ 12 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี และสั่งให้ทำงานสาธารณะในชุมชนได้ตั้งแต่ 40 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 100 ชั่วโมง ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งศาลมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกลงโทษจำคุกหากกระทำความผิดซ้ำในระหว่างที่ถูกคุมประพฤติ

6) คำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ (Curfew order)

เป็นคำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในสถานที่ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะในคำสั่ง เช่น ในบ้านของผู้ผู้นเอง ภายในระยะเวลาที่กำหนด คำสั่งนี้ศาลมีคำสั่งได้ทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนตามกฎหมาย หรือเป็นคดีที่ไม่เข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 109-111 ของ PCC(S)A 2000 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่นี้อาจใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมได้ ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ จะต้องถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรือให้ทำงานบริการสังคม แต่ถ้าผู้นั้นมีอายุต่ำกว่า 16 ปี อาจสั่งให้เข้าไปอยู่ในศูนย์ฝึกได้

7) คำสั่งให้บำบัดรักษาและให้ตรวจยาเสพติด (Drug treatment and testing order)

ผู้ที่ได้รับคำสั่งนี้จะต้องเข้าบำบัดรักษาและให้ตรวจยาเสพติดในร่างกายและจะต้องอยู่ในควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งได้ทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมายหรือไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 109-111 แห่ง PCC(S)A 2000 โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งนี้ต้องมีอายุ 16 ปีขึ้นไปและต้องสมัครใจเข้ารับการรักษาด้วย ศาลจะออกคำสั่งให้การรักษาได้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี

ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งฝ่าฝืน ต้องถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกลงโทษจำคุกในกรณีที่กระทำความผิดจนได้รับโทษจำคุกระหว่างการบำบัด

8) คำสั่งให้ปฏิบัติตามแผนคุมประพฤติ (Action plan order)

ศาลมีอำนาจออกคำสั่งนี้กับความผิดทุกประเภท ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย และใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุ 10- 17 ปี ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งต้องโทษปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกสั่งห้ามออกนอกสถานที่หรือเข้าฝึกในศูนย์ฝึกหรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่นตามที่ศาลกำหนดหรือถูกลงโทษจำคุกตามความผิดที่กระทำ

2. รูปแบบของโทษตาม Criminal Justice Act 2003(CJA2003)

โทษตาม Criminal Justice Act 2003 นั้นมีเงื่อนไขที่นำมาใช้แตกต่างจากเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการควบคุมอาชญากรรมและป้องกันสังคมให้ปลอดภัยและป้องกันผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดซ้ำ ลักษณะของโทษจึงแยกออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้³⁰

(1) โทษจำกัดเสรีภาพให้อยู่ในสถานที่ควบคุมตามกฎหมาย (Custodial sentence) ซึ่งได้แก่ โทษจำคุก(Imprisonment) โทษกักขัง (Detention) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการรอกาลงโทษและการลงโทษจำคุกผ่อนส่งหรือจำคุกสัปดาห์ (Intermittent Custodial) ด้วย

(2) โทษที่ศาลออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในชุมชน (Community Order)ซึ่งศาลมีอำนาจออกคำสั่งแก่ผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปโดยอาจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังนี้

2.1 สั่งให้ทำงานโดยไม่จ่ายค่าตอบแทน (Unpaid Requirement)

2.2 สั่งให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด (Activity Requirement)

2.3 สั่งให้เข้าโปรแกรม (Programmer Requirement)

2.4 สั่งห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด (Prohibited Requirement)

2.5 สั่งห้ามออกนอกสถานที่ (Curfew Requirement)

2.6 สั่งห้ามเข้าสถานที่หรือเขตกำหนด (Exclusion Requirement)

2.7 สั่งให้อยู่ในสถานที่กำหนด (Residence Requirement)

2.8 สั่งให้บำบัดรักษาโรคจิต (Mental Health Treatment)

2.9 สั่งให้ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (Drug Rehabilitation Requirement)

2.10 สั่งให้ฟื้นฟูผู้ติดสุรา (Alcohol Treatment Requirement)

2.11 สั่งให้อยู่ในการคุมประพฤติ (Supervision Requirement)

2.12 สั่งให้เข้าศูนย์ฝึกอบรม กรณีที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี (Attendance Centre Requirement) ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ ห้ามเข้าสถานที่หรือเขตกำหนด ศาลต้องออกคำสั่งให้ใช้เครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

³⁰ณรงค์ ใจหาญและคณะ ก. เล่มเดิม. หน้า 78-79.

(3) คำสั่งให้ลงโทษโดยชุมชนหรือกำหนดเงื่อนไขหลังปล่อยในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษจำคุกหรือกักขังไประยะเวลาหนึ่งและจะมีการบังคับโทษนอกเรือนจำ ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติเมื่อเข้าสู่สังคม หรือกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติระหว่างรอการลงโทษเงื่อนไขเหล่านี้กำหนดขึ้นมาเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ การฟื้นฟูจิตใจหรือแก้ไขผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือป้องกันสังคม เงื่อนไขเหล่านี้มีนิยามและหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.1 คำสั่งให้ทำงานโดยไม่จ่ายค่าแรง (unpaid work requirement) หมายถึง คำสั่งที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงานโดยไม่ได้รับค่าแรง ศาลต้องกำหนดไว้แน่นอนในคำสั่งว่าจะให้ทำงานเป็นจำนวนเท่าใด แต่ต้องไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมงและไม่เกิน 300 ชั่วโมง ทั้งนี้ศาลต้องสอบถามความเห็นของเจ้าพนักงานว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับการสั่งให้ทำงานโดยไม่จ่ายค่าแรง ผู้ได้รับคำสั่งต้องดำเนินการภายในเวลาไม่เกิน 12 เดือน

3.2 คำสั่งกำหนดให้ให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง (activity requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องแสดงตัวต่อบุคคลใดตามที่ศาลกำหนด ณ สถานที่ เวลาตามที่ศาลกำหนด หรือเป็นคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามจำนวนวันที่กำหนด อาจเป็นการกระทำที่เป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายก็ได้

3.3 คำสั่งให้เข้าร่วมในโปรแกรม(program requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมทำกิจกรรม ฝึกฝนร่างกายตามจำนวนวัน เวลา สถานที่ที่กำหนด

3.4 คำสั่งห้ามกระทำการ (prohibited activity requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งภายในเวลาที่กำหนด

3.5 คำสั่งห้ามออกนอกเคหะสถาน (curfew order requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในสถานที่ที่กำหนดภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงและไม่เกิน 12 ชั่วโมงใน 1 วัน

3.6 คำสั่งห้ามเข้าเขตกำหนด (exclusion requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งห้ามผู้กระทำความผิดเข้าไปในสถานที่หรือพื้นที่ที่กำหนดภายในเวลาที่กำหนด

3.7 คำสั่งให้อยู่ในสถานที่ที่กำหนด (residence requirement) หมายถึง เงื่อนไขในการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอาศัยอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งที่กำหนดไว้ในคำสั่ง

3.8 คำสั่งให้รักษาบำบัดสภาพจิต (mental health requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับการรักษาบำบัดรักษาทางจิตภายในเวลาที่กำหนด

3.9 สั่งให้ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด(Drug Rehabilitation Requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับการรักษาเพื่อลดการเสพยาเสพติด ผู้กระทำความผิด

ต้องยอมให้ตรวจร่างกายเพื่อทราบปริมาณของสารเสพติดที่อยู่ในร่างกาย เวลาในการรักษาต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน

3.10 สั่งให้ฟื้นฟูผู้ติดสุรา(Alcohol Treatment Requirement) ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับการรักษาเพื่อบำบัดอาการติดสุรา เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

3.11 สั่งให้อยู่ในการคุมประพฤติ (Supervision Requirement) หมายถึง คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับคำแนะนำในการฟื้นฟูจิตใจเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายในเวลาที่กำหนด

3.12 ให้เข้าศูนย์ฝึกอบรมในศูนย์ฝึกอบรม(Attendance Centre Requirement) หมายถึงคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าไปฝึกในศูนย์ฝึกอบรมตามจำนวนที่กำหนดในคำสั่งซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงแต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง

3.13 การใช้เครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ เป็นคำสั่งที่ใช้เครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์เพื่อควบคุมผู้กระทำความผิดภายในเวลาที่กำหนด

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของโทษตาม Criminal Justice Act 2003 (CJA2003) ที่มีลักษณะเป็นโทษทางเลือกเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้นมีอยู่โทษประเภทที่ 2 คือโทษที่ศาลออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในชุมชน (Community Order) และโทษประเภทที่ 3 คือคำสั่งให้ลงโทษโดยชุมชนหรือกำหนดเงื่อนไขหลังปล่อยในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ลงโทษจำคุกหรือกักขังไประยะเวลาหนึ่งและจะมีการบังคับโทษนอกเรือนจำ ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติเมื่อเข้าสู่สังคม หรือกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติระหว่างรอการลงโทษ เงื่อนไขเหล่านี้กำหนดขึ้นมาเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ การฟื้นฟูจิตใจหรือแก้ไขผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือป้องกันสังคม ซึ่งจะเห็นว่าลักษณะของคำสั่งที่เป็นการลงโทษนั้นมีความหลากหลายมาก ทั้งนี้เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการเลือกออกคำสั่งให้ลงโทษได้อย่างเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและการกระทำความผิดได้มากที่สุด

3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.3.1 แนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญา

ประเทศสหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศหลักในกลุ่มกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีกระบวนการกำหนดโทษที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การกำหนดโทษจำเลยไม่ได้อยู่ในอำนาจของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ หากแต่การกำหนดโทษจำเลยจะดำเนินการอย่างเป็นทางการ

โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนในการกำหนดโทษจำเลยไม่ว่าจะเป็นอัยการ
ทนายความ ผู้เสียหาย เป็นต้น³¹

กำหนดโทษทางอาญาในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20

กำหนดโทษจำเลยจะมุ่งไปที่การป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก
ทำให้กฎหมายแต่ละรัฐในขณะนั้น นิยมที่จะกำหนดโทษสำหรับความผิดแต่ละฐานค่อนข้าง
หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้พิพากษาซึ่งทำหน้าที่กำหนดโทษมีดุลพินิจอย่างมากในการเลือกลงโทษ

กำหนดโทษทางอาญาในระหว่างปี 1970-1987

แนวคิดในการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น มีแนวทางปฏิบัติที่ไม่
แตกต่างไปจากเดิมกล่าวคือ การกำหนดโทษจะพิจารณาจากข้อเท็จจริง ต่อไปนี้

1. รายงานก่อนพิพากษา ซึ่งถือเป็นข้อมูลสำคัญที่สุดในการกำหนดโทษจำเลย
กล่าวคือ รายงานก่อนพิพากษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้การกำหนดโทษหรือการกำหนดมาตรการ
ปรับปรุงแก้ไขจำเลยเป็นไปอย่างเหมาะสม

2. ข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นกำหนดโทษ

3. ผลกระทบต่อสังคมในอนาคต เป็นการพิจารณาถึงผลดีและผลเสียที่อาจ

เกิดขึ้นภายหลังที่เอาโทษหรือมาตรการอื่นใดมาปฏิบัติต่อจำเลย เช่น หากโทษที่จำเลย
ได้รับเบาเกินไปอาจส่งผลให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจ ในทางตรงกันข้ามหากโทษที่จำเลยได้รับ
นั้นรุนแรงเกินไปย่อมไม่เป็นธรรมแก่จำเลยที่จะต้องได้รับผลร้ายเกินสมควรจากการกระทำของตน

กำหนดโทษทางอาญาในปัจจุบัน

ศาลจะกำหนดโทษโดยคำนึงถึงความเหมาะสม โดยจะไม่ลงโทษรุนแรงเกินความ
จำเป็น โดยศาลจะพิจารณาจากลักษณะของความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี ประวัติ ภูมิหลังและ
บุคลิกลักษณะของจำเลย การลงโทษต้องประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของความผิด

2. เป็นการวางมาตรการป้องกันอย่างเพียงพอ

3. เป็นการคุ้มครองสาธารณชนจากการทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตของจำเลย

4. เป็นการให้จำเลยมีโอกาสได้รับการการศึกษา หรืออบรมทางวิชาชีพดูแลทางการ

แพทย์อันเป็นการปรับปรุงผู้กระทำผิดด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุด³²

³¹ เกียรติภูมิ แสงศิธร. (2533). *กระบวนการกำหนดโทษจำเลยคดีอาญา*. หน้า 12.

³² แหล่งเดิม. หน้า 41.

3.3.2 ประเภทของโทษทางอาญา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีรูปแบบของโทษโดยมุ่งเน้นที่การกักตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมโดยให้อยู่ในสถานที่ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะมีอยู่หลายรูปแบบตามระดับการกระทำความผิด ดังนี้

1. โทษประหารชีวิต

ในกรณีที่มลรัฐใด ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต โทษสูงสุดในกฎหมายของมลรัฐนั้นคือโทษประหารชีวิต ซึ่งวิธีการประหารชีวิตที่ใช้จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละมลรัฐ ดังนี้³³

(1) การฉีดสารพิษเข้าร่างกาย ซึ่งเป็นวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ Alabama, Arizona, California และ Colorado เป็นต้น

(2) การใช้กระแสไฟฟ้า ซึ่งวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ Alabama, Arkansas และ Florida เป็นต้น

(3) การแขวนคอ ซึ่งวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ New Hampshire, Washington

(4) การยิงเป้า ซึ่งวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ Oklahoma, Utah

2. โทษจำคุก

นอกจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดในหลายมลรัฐแล้ว โทษลำดับรองลงมาและเป็นรูปแบบโทษประเภทที่ใช้เป็นหลักในสหรัฐอเมริกา คือโทษจำคุก ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1) โทษจำคุกตลอดชีวิต (Life Imprisonment) โทษจำคุกตลอดชีวิต สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ โทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีโอกาสพักการลงโทษและโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสพักการลงโทษ

2) โทษจำคุกแบบมีกำหนดเวลา กำหนดเวลาสูงสุดในการจำคุกแบบมีกำหนดเวลานั้นในแต่ละมลรัฐกำหนดไว้แตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีรูปแบบการลงโทษที่เกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบที่ใช้อย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า โทษระดับกลางเพื่อให้เกิดความสมดุลและได้สัดส่วนในการลงโทษ ซึ่งมีแนวคิดว่าการลงโทษไม่ควรที่จะเบาหรือรุนแรงเกินไป มีการสร้างลำดับชั้นของ

³³ณรงค์ ใจหาญและคณะ ก. หน้า 80-81.

การลงโทษเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ซึ่งมีผลเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอันเป็นลดผลกระทบในทางเสียของโทษจำคุกในเรือนจำอีกด้วย

3. มาตรการลงโทษระดับกลาง

รูปแบบการลงโทษทางเลือกในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกว่า มาตรการลงโทษระดับกลางมาตรการลงโทษระดับกลางนี้เป็นที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายใน

หลาย ๆ ประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา เป็นต้น เป็นรูปแบบหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในลักษณะที่หลากหลายและแต่ละวิธีมีประสิทธิภาพและระดับความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าวิธีการคุมประพฤติแบบปกติที่บังคับใช้มาแต่ในอดีต เมื่อพิจารณาถึงความยุติธรรมแล้วผู้กระทำความผิดควรได้รับโทษที่เพียงพอและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ตนได้กระทำลง แต่บ่อยครั้งมีการกระทำที่รุนแรงต่อผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ไม่สมควรได้รับโทษจำคุก ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้เสนอทางเลือกของการลงโทษอย่างหนึ่งขึ้นมาเรียกว่า “มาตรการลงโทษระดับกลาง” (Intermediate Punishment) ซึ่งเป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการจำคุกปกติและการคุมประพฤติ โดยผู้กระทำความผิดจะถูกคุมประพฤติอย่างเข้มงวดกว่าปกติเพราะถือว่ายังมีโทษอยู่ แต่โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะเป็นโทษที่ไม่รุนแรงเหมือนการจำคุก³⁴

1) ที่มาและแนวคิดของมาตรการลงโทษระดับกลาง

การนำเอาโทษจำคุกมาเป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดแทนวิธีการลงโทษที่โหดร้ายทารุณซึ่งเป็นโทษดั้งเดิม โดยหวังว่าการจำคุกในเรือนจำจะเป็นมาตรการลงโทษที่มีมนุษยธรรมและมีประโยชน์แก่ผู้ต้องโทษและสังคมมากกว่าวิธีการลงโทษที่โหดร้ายทารุณ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปความเชื่อมั่นในระบบเรือนจำได้ลดน้อยลงตามลำดับ เนื่องจากได้สังเกตเห็นถึงผลเสียที่เกิดจากการจำคุกมากมายหลายประการ ประกอบกับในระหว่างปี ค.ศ. 2004 ถึง ค.ศ. 2006 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับปัญหานักโทษล้นเรือนจำอย่างวิกฤติเป็นเวลานานอันมีสาเหตุเนื่องมาจากหลายมลรัฐมีนโยบายที่เน้นการลงโทษที่รุนแรง (Tough on Crime Approaches) ทั้งมีการกำหนดนโยบายเพิ่มโทษเมื่อกระทำความผิดซ้ำ (Three-strike Law) กล่าวคือ ถ้าจำเลยกระทำความผิดเป็นครั้งที่สอง ครั้งที่สาม ศาลจะเพิ่มโทษสูงขึ้นเรื่อยๆ และมีการยกเลิกการพักการลงโทษ

³⁴ อรนิตย์ บุญยรัตพันธุ์. (2547). เล่มเดิม. หน้า 32.

และเพิ่มอัตราโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือเพิ่มฐานความผิดใหม่ขึ้น (Criminalization) เป็นต้น³⁵

ผลกระทบจากการใช้นโยบาย Tough on Crime ดังกล่าว ก่อให้เกิดผลโดยตรงคือปัญหาความแออัดของเรือนจำ นอกจากนี้ อัตราการกระทำความผิดก็มีได้ลดลงแต่รัฐกลับต้องสูญเสียงบประมาณในการขยายเรือนจำเพิ่มขึ้นอีก นโยบายที่มุ่งเน้นการปราบปรามอาชญากรรมอย่างเด็ดขาดและการขยายเรือนจำ จึงไม่ทำให้สังคมปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมได้ จึงเริ่มมีการปรับเปลี่ยนนโยบายในการลงโทษให้มีความหลากหลายมากขึ้น ด้วยการผสมผสานนโยบายและเน้นการเพิ่มทางเลือกในการลงโทษแทนการจำคุกในคดีที่ไม่ร้ายแรง เพิ่มมาตรการบำบัดฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพสนับสนุนองค์กรต่างๆ ที่ให้บริการทางสังคม และใช้โทษจำคุกเป็นวิธีสุดท้ายเมื่อการใช้ทางเลือกอื่นจะไม่เกิดความยุติธรรมหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม³⁶

นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอมาตรการลงโทษระดับกลางขึ้น โดยที่มาตรการลงโทษระดับกลางเป็นมาตรการที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่คำนึงถึงประสิทธิภาพการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิด โดยการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากคุกหรือเรือนจำ ผู้กระทำความผิดที่ไม่มีนิสัยชั่วร้ายโดยสิ้นดานก็จะได้รับบทลงโทษในระดับความรุนแรงที่เหมาะสมและเพียงพอแก่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดพอๆ กับการจัดการในเรือนจำ อีกทั้งยังเป็นการกระทำความผิดซ้ำได้ด้วย

การบังคับใช้โทษระดับกลางอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ต้องการที่กักขังผู้ต้องโทษไว้ในคุกหรือเรือนจำ ฉะนั้นบทลงโทษจึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความจำเป็นของผู้กระทำความผิดแต่ละคน นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบการลงโทษให้ผู้พิพากษาได้เลือกใช้ตามลำดับความรุนแรงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนมากที่สุด ซึ่งผู้พิพากษจะต้องพิจารณาด้วยว่าจะเลือกใช้มาตรการลงโทษระดับกลางในระดับความรุนแรงเท่าใดจึงจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมและแก้ไขสาเหตุการกระทำความผิด ซึ่งจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษได้ดีที่สุด³⁷

2) ความหมายของมาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment)

³⁵Warren Roger. (2009). NationalCenter for State Courts (Online). Available: http://www.sentencing project.org/detail/news.cfm?news_id=717&id=167_. (2009, อ้างถึงในคล บุญนาค, 2554 หน้า 8)

³⁶คล บุญนาค.เล่มเดิม. หน้า 10- 11.

³⁷อรนิตย์ บุญยรัตพันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 34.

การลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) หมายถึง ทางเลือกในการลงโทษที่มีลำดับความต่อเนื่องอยู่ระหว่างการคุมประพฤติแบบเดิมกับการจำคุกที่ใช้กันอยู่เป็นปกติ³⁸

McCarthy and McCarthy ได้ให้ความหมายของคำว่า “การลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment)” หมายถึง ทางเลือกแทนการคุมประพฤติและการจำคุกแบบดั้งเดิมโดยมีการจัดระดับกลางเพื่อใช้กับผู้กระทำความผิดในชุมชนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตอบโต้การกระทำ ความผิดได้ดีกว่าการใช้การคุมประพฤติหรือการจำคุกเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งเช่น การสอดส่องแบบเข้มงวด การกักขังที่บ้าน การควบคุมด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าค่ายแบบทหาร เป็นต้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำความผิดจำนวนหนึ่งอาจใช้วิธีการให้กลับคืนสู่สังคมได้เลยอีกจำนวนหนึ่งไม่ควรถูกปล่อยออกมาสู่สังคม แต่กระนั้นก็ยังต้องมีผู้กระทำความผิดอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องถูกลงโทษที่เบาว่าการจำคุกแต่ต้องหนักกว่าการปรับและการถูกคุมประพฤติปกติ³⁹

การลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) หมายถึง ทางเลือกของการลงโทษ ระหว่างการจำคุกกับการคุมประพฤติที่มีการจัดการลงโทษให้เหมาะสมกับกรณีของอาชญากรรม และผู้กระทำความผิด เป็นวิธีการสำหรับผู้กระทำความผิดที่ใช้กระบวนการสอดส่องดูแลหนักกว่าการคุมประพฤติแต่ยังไม่ถึงขั้นจำคุกเต็มรูปแบบ หากเห็นว่าการคุมประพฤติเบาเกินไปแต่การจำคุกก็ยังไม่จำเป็นหรือรุนแรงเกินไป

3) วัตถุประสงค์ของโทษระดับกลาง

1. เพื่อคุ้มครองสังคมและสนับสนุนความมีประสิทธิภาพและการประหยัดงบประมาณของวิธีการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดและเรือนจำ
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม
3. เพื่ออุดช่องว่างและแก้ไขปัญหาในระบบการฟื้นฟูของรัฐ
4. เพื่อนำเสนอความต้องการของชุมชนโดยการขยายมาตรการลงโทษและการบริการสังคมให้แก่ศาลให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนและทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน⁴⁰

³⁸ U.S. Department of Justice, “Suevey of Intermediate Sanction”, in *Corrections in the Community*, (Ohio: Anderson Publishing Co., 1997), p. 3. (1997, อ้างถึงใน จิตติมา ประเสริฐ, 2553, หน้า 29).

³⁹ McCarthy, Belinda Rodgers and McCarthy, Bernard J. *Community-Based Correction*, (United States: Wadsworth Publishing company 1997), pp. 3-5. (1997, อ้างถึงใน จิตติมา ประเสริฐ, 2553, หน้า 29).

⁴⁰ ดล บุนนาค. เล่มเดิม. หน้า 33.

3.3.3 รูปแบบของโทษทางเลือก

รูปแบบการลงโทษทางเลือกในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกว่า มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) ได้นำมาใช้เป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งช่วยลดปัญหาความแออัดในเรือนจำและงบประมาณค่าใช้จ่ายของรัฐเป็นอย่างมาก มีรูปแบบและความรุนแรงที่หลากหลายแตกต่างกันไปเพื่อให้การลงโทษเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดมากที่สุดได้แก่

(1) การทำงานบริการสังคม (Community Service)

การทำงานบริการสังคม (Community Service) หมายถึง มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดแนวใหม่รูปแบบหนึ่ง ซึ่งนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก⁴¹ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเพื่อให้การลงโทษสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้รับใช้สังคมด้วยการให้ทำงานบริการสังคม ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าได้มีโอกาสจากสังคมโดยการให้ทำงานบริการสังคมแทนที่จะถูกลงโทษจำคุกทำให้สำนึกในความผิดที่ตนได้กระทำความผิดซึ่งย่อมส่งผลทำให้มีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และเป็นการให้ผู้กระทำความผิดชดเชยความเสียหายในการกระทำความผิดให้สังคมด้วยการทำงานให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เป็นการชดเชยค่าเสียหายเป็นแรงงานมากกว่าการใช้ด้วยตัวเงิน

นอกจากนี้ การทำงานบริการสังคมยังเป็นการชดเชยค่าเสียหายถือเป็นความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดต่อความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแล้ว ยังช่วยให้ผู้กระทำความผิดได้คืนมาซึ่งอัตตมโนทัศน์ (Self- Image) และรู้จักเคารพในบรรทัดฐานของสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่น พัฒนาความรู้สึกผิดชอบต่อสังคมด้วย⁴² โดยที่ศาลสามารถกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่มีอายุมากกว่า 16 ปีบริบูรณ์ทำงานบริการสังคมแทนการลงโทษจำคุก หรือการปล่อยโดยมีเงื่อนไขคุมประพฤติหรือการพักการลงโทษก็ได้ การใช้มาตรการทำงานบริการสังคมในมลรัฐนิวยอร์ก ศาลสามารถนำมาใช้อย่างมาตรการเดี่ยว (Stand-alone Punishment) ได้ ซึ่งมีสภาพบังคับแตกต่างหากจากคำพิพากษาให้รอลงอาญา หรือคำสั่งคุมประพฤติ

⁴¹ Warren Young, *Community Service Order : the Development and Use of a New Penal Measure* (London : Mavmillian&Co.,Ltd.1979 p. ix.

⁴²ธีรนิติย์ ลิมปริงยี. (2539). *ความรู้และความคิดเห็นของผู้พิพากษาต่อการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมประพฤติ*. หน้า 24.

ผู้กระทำความผิด แต่ก่อนจะสั่งใช้มาตรการทำงานบริการสังคมจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำความผิดก่อน⁴³

(2) มาตรการควบคุมสอดส่องแบบเข้มหรือการคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision Probation)

มาตรการคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision Probation) เป็นมาตรการที่มีลักษณะของการเพิ่มระดับของความเข้มข้นของการควบคุมสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดให้มากขึ้นไปกว่ามาตรการคุมประพฤติแบบปกติ เป็นวิธีการที่บังคับใช้กับผู้กระทำความผิดโดยเน้นความเข้มงวดกับเสรีภาพของบุคคล เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกและลดการกระทำผิดในอนาคต ทั้งยังเป็นการลดข้อครหาในด้านการควบคุมสอดส่องของมาตรการคุมประพฤติแบบปกติที่บางครั้งไม่เข้มงวดเท่าที่ควรซึ่งไม่เหมาะสมในการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดบางประเภท⁴⁴

การคุมประพฤติแบบเข้ม (Intensive Supervision Probation) หรือ การควบคุมสอดส่องแบบเข้มหมายถึง การคุมประพฤติที่เน้นการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด วิธีนี้นำมาใช้กับจำเลยที่โดยปกติแล้วต้องรับโทษในเรือนจำ มักใช้กับผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรง ไม่มีอาการทางจิตหรืออารมณ์ไม่ปกติ หรือกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นการลงโทษที่จำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ต้องถูกติดตามเฝ้าดูทั้งกลางวันและกลางคืนเงื่อนงำที่ศาลมักจะกำหนดเพื่อกำกับดูแลจำเลย ได้แก่ การต้องเข้าพบเจ้าหน้าที่บ่อยมากขึ้น การรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่สามสิบครั้งต่อเดือน การติดเครื่องมือติดตามตัว (Electronic Monitoring) เป็นต้น ในมลรัฐจอร์เจีย แมสซาชูเซต และนิวเจอร์ซีย์ พบว่าได้ผลดีหากใช้ ISP โดยติดตามตรวจสอบ และกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง เช่น สัปดาห์ละ 3-4 ครั้งจะมีผลการกระทำผิดซ้ำได้⁴⁵

มาตรการคุมประพฤติแบบเข้มนี้เป็นรูปแบบที่เน้นการลงโทษ (Punishment) การควบคุมตัวผู้กระทำความผิด สนองตอบต่อวัตถุประสงค์เริ่มแรกของวิธีการนี้คือ ลดสภาวะการฉีกคนสั้นคุก ถือเป็น การลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการไม่ใช้มาตรการกักขังแต่เป็นการปล่อยผู้กระทำความผิดไปอยู่ในชุมชนภายใต้การสอดส่องอย่างเคร่งครัด โดยพยายามที่จะให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

มาตรการคุมประพฤติแบบเข้มเป็นมาตรการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องอย่างเข้มงวด กล่าวคือ การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องมารายงานตัว 5 ครั้งภายใน

⁴³ อรศรี อธิกิจ. (2552). มาตรการบริการสังคมกับโทษในคดีอาญา. หน้า 159.

⁴⁴ อรณิษฐ์ บุญรัตพันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 44.

⁴⁵ ดล บุญนาค. เล่มเดิม. หน้า 34.

หนึ่งสัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบการคุมประพฤติแบบปกติแล้วมีเงื่อนไขให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเดือนละครั้งหรือสองสามเดือนครั้งบ้าง ซึ่งควาถี่ของการรายงานตัวเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะระยะเวลาที่ห่างกันมากนั้นพนักงานคุมประพฤตินั้นไม่มีโอกาสทราบได้ว่าผู้ถูกคุมประพฤติได้กระทำผิดเงื่อนไขหรือกระทำผิดขึ้นใหม่หรือไม่

มาตรการคุมประพฤติแบบเข้มนี้ไม่สามารถใช้กับผู้กระทำผิดทุกคน โดยเน้นเฉพาะผู้กระทำผิดอาชญากรรมร้ายแรง แต่ผู้นี้ต้องมีประวัติหรือภูมิหลังที่ดี กระทำผิดด้วยความพลั้งพลาดหรืออารมณ์ชั่ววูบ และไม่มีนิสัยเป็นอาชญากร เป็นต้น มาตรการคุมประพฤติแบบเข้มจึงก่อให้เกิดผลดีในแง่ที่ว่า เสมือนเป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิดแนวใหม่ที่สามารถปรับใช้กับผู้กระทำผิดแต่ละรายอย่างได้ผล ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้กระทำผิดแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ⁴⁶

มาตรการคุมประพฤติแบบเข้มนี้เป็นโทษทางเลือกแก่ศาลแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการลงโทษระดับกลางที่มีลักษณะคาบเกี่ยวระหว่างมาตรการคุมประพฤติแบบปกติและการลงโทษจำคุก โดยมีลักษณะของการเพิ่มระดับความเข้มข้นในการควบคุมสอดส่องผู้กระทำความผิดให้มากขึ้นไปกว่าการคุมประพฤติปกติ โดยเลือกบังคับใช้ให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อจำกัดข้อเสียของการควบคุมสอดส่องผู้กระทำความผิดของมาตรการคุมประพฤติปกติที่บางครั้งไม่เข้มงวดเท่าที่ควรซึ่งไม่เหมาะสมแก่การควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดบางประเภทที่เห็นได้ว่ามาตรการคุมประพฤติปกติไม่เพียงพอสำหรับบังคับใช้ให้บรรลุผลได้

(3) การควบคุมตัวในที่พักอาศัย (Home Incarceration/House Arrest)

การควบคุมตัวในที่พักอาศัย (Home Incarceration/House Arrest) เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก แต่มีคำสั่งให้จำเลยต้องอยู่ภายในที่พักอาศัยในช่วงเวลาที่กำหนด โดยทั่วไปศาลมักใช้วิธีการนี้ร่วมกับมาตรการติดตั้งเครื่อง Electronic Monitoring และศาลมักกำหนดหลักเกณฑ์ให้จำเลยต้องอยู่ในบ้าน 24 ชั่วโมงต่อวัน ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งอาจเป็นเวลาหลายสัปดาห์หรือหลายเดือนหากจำเลยจะออกจากบ้านต้องขออนุญาตศาลเมื่อมีเหตุอันควร เช่น ไปทำงาน หรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน เป็นต้น⁴⁷

ในสหรัฐอเมริกา House Arrest เกิดจากกฎหมายให้สิทธิผู้ต้องโทษจำคุกในความคิดที่ไม่ร้ายแรงขอต่อศาลเพื่อเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการคุมขังไว้ในที่อยู่อาศัยแทน โดยศาลจะมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ผู้นั้นปฏิบัติ จึงถือได้ว่าการคุมขังไว้ในที่อยู่อาศัยเป็นโทษทางอาญาที่ลงแก่

⁴⁶ อرنิตย์ บุญรัตพันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 79-80.

⁴⁷ ดล บุญนาค. เล่มเดิม. หน้า 35.

ผู้กระทำความผิด House Arrest ถือเป็นมาตรการลงโทษแนวใหม่ที่ทำให้สิทธิขั้นพื้นฐานกระทบกระเทือนน้อยกว่าการลงโทษจำคุกในเรือนจำ⁴⁸

นอกจากนี้ House Arrest เป็นมาตรการลงโทษ ซึ่งสหรัฐอเมริกาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง มีความสอดคล้องกับทฤษฎีลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เพราะมาตรการนี้เป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบความสภาพแวดล้อมในเรือนจำซึ่งจะทำลายลักษณะประจำตัวเขาและเป็นการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น โดยยังคงมีมาตรการที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดอยู่ มิใช่มาตรการที่ปราศจากผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดเลย

(4) มาตรการติดเครื่องมือติดตามตัว (Electronic Monitoring)

House Arrest with Electronic Monitoring คือ การคุมขังหรือจำกัดบริเวณผู้ต้องโทษในความผิดไม่ร้ายแรงไว้ในสถานที่ซึ่งไม่ใช่เรือนจำ โดยผู้ต้องโทษมีเสรีภาพ ในการดำเนินชีวิตตามปกติภายในบริเวณที่ถูกจำกัด โดยมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดไว้กับตัวผู้กระทำความผิดคล้ายเข็มขัดข้อมือหรือข้อเท้าเป็นเครื่องมือตรวจสอบมิให้ผู้ต้องโทษออกไปนอกบริเวณที่กำหนดซึ่งอาจเป็นที่พักอาศัยของผู้ต้องหา สถานพยาบาลหรือสถานที่ๆ กำหนดซึ่งอุปกรณ์นี้จะส่งสัญญาณติดต่อกับเครื่องรับสัญญาณ (Transmitter) ซึ่งติดไว้ในสถานะนั้น

ในกรณีที่ผู้ต้องขังอยู่ห่างจากเครื่องรับส่งสัญญาณตามที่กำหนดไว้ เครื่องรับส่งจะส่งสัญญาณไปยังศูนย์ควบคุม เมื่อพบว่าผู้ต้องขังฝ่าฝืนข้อกำหนดโดยเจตนาจะต้องถูกนำตัวไปเข้ารับโทษจำคุกในเรือนจำตามปกติ ความนิยมของการนำเครื่อง EM มาใช้เป็นผลมาจากแนวคิดของการใช้บทลงโทษในชุมชน (Community-based Sanction) ซึ่งเกี่ยวเนื่องมาจากนโยบายในการลดปริมาณผู้ต้องขัง โดยศาลอาจใช้วิธีนี้เป็นทางเลือกหนึ่งของการลงโทษ (Primary Sanction) แทนที่จะจำคุกในเรือนจำ ก็เปลี่ยนเป็นจำคุกที่บ้านเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของจำเลยอย่างหนึ่ง วิธีนี้ใช้กันมากในประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นวิธีการลงโทษที่มีความรุนแรงน้อยกว่าการใช้เรือนจำ แต่มีระดับความรุนแรงมากกว่าการคุมประพฤติ

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ EM กับผู้ต้องขังของมลรัฐเคนทักกี ดังนี้

- 1) ห้ามมิให้ใช้ EM กับผู้กระทำความผิดร้ายแรงหรือพยายามกระทำความผิดร้ายแรงและผู้เคยต้องโทษในความผิดร้ายแรงที่ยังไม่เกิน 5 ปีด้วย
- 2) เครื่อง EM ต้องผ่านรับรองจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ โดยจะต้องไม่บันทึกหรือตรวจสอบภาพ เสียง การติดต่อสื่อสาร ข้อมูลการเคลื่อนไหว หรือกิจกรรมอื่นใดในสถานะนั้น
- 3) EM สามารถนำมาใช้แทนโทษจำคุกที่มีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน

⁴⁸แหล่งเดิม.หน้า 36

- 4) ผู้ต้องโทษมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้ EM โดยจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่หน่วยงานที่ดำเนินการเรื่อง EM โดยตรง
- 5) ผู้ต้องโทษที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดมีความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง
- 6) เงื่อนไขที่ศาลกำหนดถือว่าเป็นความสมัครใจของผู้ต้องขังในการปฏิบัติตามมิใช่การใช้อำนาจบังคับ โดยถือว่าเงื่อนไขดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาคดี⁴⁹

การคุมขังผู้ต้องโทษโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นและเป็นมาตรการเสริมการคุมประพฤติในประเทศไทยเพราะไม่กระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิของนักโทษ ทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไข เนื่องจากโดยหลักวิชาแล้วการลงโทษจำคุกระยะสั้นอาจไม่สัมฤทธิ์ผลในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิด นอกจากนี้การนำ EM มาใช้มีความประสงค์ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยตรง หากศาลใช้วิธีการลงโทษนี้ก่อนมีคำพิพากษาโดยใช้เป็นโทษทางเลือกในการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะทำให้ลดภาวะความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำได้เป็นอย่างดี

(5) ศูนย์ควบคุมในชุมชน (residential community correction)

หรือเรียกว่า บ้านกึ่งวิถี (Half-way House) เป็นมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างมาตรการคุมประพฤติปกติกับการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้เรือนจำ

เป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ แต่ก็กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้ามาศูนย์ควบคุมที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องและความจำเป็นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่ละคน การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในศูนย์ควบคุมไม่ใช่การควบคุมที่มุ่งจะจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ไม่ใช่การควบคุมที่มุ่งเน้นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมตามทฤษฎีการลงโทษแบบป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิดโดยทำให้สิ้นความสามารถ ไม่ใช่การควบคุมเพื่อสร้างความอึดอัดทุกข์ทรมานต่อผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อตอบแทน แต่การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้ศูนย์ควบคุมจะมีลักษณะกึ่งควบคุม เป็นการควบคุมผู้กระทำความผิดเท่าที่จำเป็นเพื่อพยายามแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี คอยสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด หาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ ให้คำแนะนำหรือวางเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น⁵⁰

⁴⁹ คล บุญนาค. เล่มเดิม. หน้า 38-39.

⁵⁰ บุญยฤทธิ์ ตั้งสุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 55-56.

สภาพบังคับเมื่อฝ่าฝืนคำสั่งศาล เงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ที่เกือบทุกประเทศกำหนดไว้ เป็นสภาพบังคับกรณีที่จำเลยฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ใช้มาตรการต่างๆ แทนโทษจำคุก คือ โทษจำคุก แต่โดยทั่วไปศาลจะไต่สวนจนได้ความก่อนว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยฝ่าฝืนคำสั่งศาล โดยเจตนาและศาลมีดุลพินิจที่จะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเดิมต่อไป ขยายระยะเวลาการใช้ มาตรการเดิม ปรับเปลี่ยนมาตรการใหม่ หรือเพิกถอนมาตรการลงโทษระดับกลางและให้ลงโทษ จำคุกจำเลย

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่ามาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) หรือโทษทางเลือกในสหรัฐอเมริกาดังกล่าวข้างต้นนั้น มีลักษณะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด บางประเภทที่มีแนวโน้มที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้และโทษที่กระทำไม่ใช่โทษที่มีความผิดร้ายแรง ยังไม่ สมควรที่จะถูกจำคุก ศาลจะใช้มาตรการโทษระดับกลางปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดรายนั้นซึ่งจะ ส่งผลให้ผู้นั้นสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ ผู้เขียนเห็นว่าหากมีการ นำรูปแบบของโทษระดับกลางตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกามาปรับใช้กับระบบกฎหมายอาญา ของไทยเราก็น่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการลงโทษให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งยัง สามารถแก้ไขปัญหาคดีต้องขังล้นเรือนจำอันจะส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยใน อนาคต